

- Верховного Совета РФ от 23. 12. 92 № 4202-1 // Ведомости Съезда народных депутатов и Верховного Совета Российской Федерации. – 1993. – № 2. – Ст. 70.
40. Управление в органах внутренних дел / Г. Н. Васильев, В. М. Сантарович, А. С. Стешенко. – Мн.: “Молодеж. науч об-во”, 2002.
41. Пилипенко П. Д. Проблеми теорії трудового права: Монографія. – Львів: Вид. центр Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 1999.
42. Трудове право України / Пилипенко П. Д., Бурак В. Я., Козак З. Я. та ін. ; За ред. П. Д. Пилипенка. – К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003.
43. Лаврінченко О. В. Трудове право України: Курс лекцій: У 2 ч. – Горлівка: МАУП, 2005. – Ч. 1.
44. Лаврінченко О. В. Збірник навчально-методичних матеріалів із трудового права та права соціального забезпечення. – Донецьк: ДЮІ МВС, 2005.
45. Лаврінченко О. В. Оціночні поняття у системі спеціального законодавства України про працю: їх зміст, значення й проблеми тлумачення у судовій практиці // Економіка, фінанси, право. – 2005. – № 9.
46. Лаврінченко О. В., Проскуряков П. Д. Реалізація працівниками органів внутрішніх справ права на отримання грошової допомоги при звільненні зі служби: теоретико-правовий аналіз судової практики // Юридична Україна. – 2005. – № 12.
47. Лаврінченко О. В. Звільнення працівників ОВС України за власним бажанням: закон, теорія, практика // Економіка, фінанси, право. – 2006. – № 4.
48. Лавриненко О. В. Дисциплинарная и морально-юридическая ответственность // Бизнес-Информ. – 1997. – № 19.
49. Венедиктов В. С. Теоретические проблемы юридической ответственности в трудовом праве. – Х.: Консум, 1996.
50. Жигалкін П. І. Актуальні проблеми кодифікації законодавства про працю // Проблеми законності: Респ. міжвід. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій. – Х.: Нац. юрид. акад. України. – 2001. – Вип. 51.
51. Лавриненко О. В. Труд работников милиции // Бизнес-Информ. – 1995. – № 41-42.
52. Лаврінченко О. В., Неізмайлов Д. А. Правове регулювання робочого часу працівників ОВС України: напрями удосконалення // Розвиток наукових досліджень '2005: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 7-9 листопада 2005 р. – Полтава: Вид-во “Інтер Графіка”, 2005. – Т. 3.
53. Лаврінченко О. В. Поняття та ознаки сумісництва за трудовим правом: теоретичні аспекти питання // Економіка, фінанси, право. – 2005. – № 5.
54. Щербина В. С. Теоретичні проблеми охоронної функції трудового права в умовах ринкових відносин: Монографія. – Дніпропетровськ: Академія митної служби, 2004.
55. Лаврінченко О. В. Рец.: Щербина В. І. Теоретичні проблеми охоронної функції трудового права в умовах ринкових відносин: Моногр. // Економіка, фінанси, право. – 2005. – № 7.
56. Кохановский В. П. Основы философии науки. – Ростов н/Д: Феникс, 2005.

УДК 347.92/95(477)

С.В. Васильєв

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Головним елементом структури юридичного процесу, у тому числі і цивільного процесу, є процесуальне провадження. Ухвалення нового ЦПК України пожвавило наукові дискусії по цілому ряду теоретичних питань, у тому числі і відносно поняття і видів цивільного судочинства.

Цивільно-процесуальне законодавство розглядає провадження як приватне, особливе явище в порівнянні з процесом. Як вірно помічає В.К. Ковпаков: «Між «процесом» (цілим) і будь-яким з «проваджень» (частиною цього цілого) існують нерозривні взаємозумовлюючі та системоутворюючі зв'язки» [1]. Таке розмежування в літературі стало майже загальноновизнаним.

Проте існують концепції, що визначають поняття «провадження» як більш широке, ніж поняття «процес» [2], але вони не отримали підтримки серед більшості учених-процесуалістів.

В методологічному плані для правильного з'ясування категорії «процесуальне провадження» і встановлення його понятійної автономії може бути використана характеристика, що дається законодавством і практикою його застосування у сфері юрисдикції. Так, цивільному процесу відомі декілька самостійних проваджень. Згідно ч.3 ст.15 ЦПК України суди вирішують справи в порядку позовного, наказового і особливого провадження. При цьому в основі такого розподілу лежить матеріально-правовий характер справ, який і диктує необхідність встановлення особливостей розгляду тієї або іншої категорії справ.

До теперішнього часу відсутня чітка наукова дефініція процесуального провадження як складового компоненту процесу і небажання більшості авторів враховувати принцип єдиного критерію класифікації, хоча, як відомо, будь-яка класифікація повинна виходити перш за все з принципу єдності і стійкості критерію. В.Д. Сорокін вважає таким критерієм той, який дозволить згрупувати індивідуально-конкретні справи по характеру або комплексу найістотніших властивостей [3]. Крім того, як єдиний критерій беруть за основу характер функцій управління відповідних суб'єктів [4].

На нашу думку, конструктивне рішення проблеми є можливим при врахуванні перш за все функціональних властивостей самих процесуальних проваджень, що дозволить вибрати уніфіковані критерії для об'єднання в один комплекс однорідних процесуальних утворень. Слід погодитися з думкою В.М. Горшенева, що правозастосовчі провадження доцільно спочатку групувати за функціональною ознакою (правонадільні або правовиконавчі, правоохоронні або юрисдикційні), а потім за характером розгляду індивідуально-конкретних справ [5]. Такого роду характеристика правозастосовчих проваджень є типовою і для інших сфер правового регулювання. Проте конкретне співвідношення об'єму правонадільних, правоохоронних і у меншій мірі правоустановчих проваджень по відношенню до галузей матеріального права неоднакова.

Подібні відмінності в співвідношенні встановлених типів процесуальних проваджень обумовлені головним чином функціональними властивостями норм матеріальних галузей права. Реальне ж розділення юридичного процесу на відповідні процесуальні провадження відображає об'єктивну потребу суспільного розподілу праці і професійної спеціалізації різного роду уповноважених суб'єктів як чітке встановлення місця кожної ланки, кожної організаційної форми в загальному механізмі правового регулювання і специфічних засобів його здійснення.

Крім того, одним з істотних моментів при дослідженні проблеми процесуальних проваджень є повна відсутність спроб розкрити значення терміну «провадження», дати йому розгорнену дефініцію, встановити склад елементів, об'єднуюваних цим поняттям. Тому необхідно змодельовати шукане поняття, відштовхуючись від аналізу законодавства і практики його застосування, а також використовуючи окремі вислови учених.

Традиційно процесуальне провадження розглядається в рамках конкретної правової галузі як одиниця, вид процесуально-галузевої системи. При цьому виявляються явне неспівпадання і суперечність пропонованих характеристик. Наприклад, для одних авторів – це діяльність уповноважених органів держави, що забезпечує реалізацію окремих правовідносин [6], об'єктивно вимагає процесуального регулювання і направлена на досягнення юридичного результату у формі відповідного акту державного управління [7] шляхом застосування до встановленого фактичного складу відповідної правової норми [8]. Для інших – в цілях правильного визначення процесуального провадження як послідовно здійснювану серію процесуальних дій – є характерним невиправдане ототожнення всієї сукупності таких дій із стадіями адміністративного процесу [9], які є самостійним елементом юридичного процесу і відносяться до його динамічної характеристики. Думається, що визначаючим тут повинен бути акцент на процесуальному провадженні як елементі, що відтіняє виключно наочні ознаки юридичного процесу. Це положення достатньо переконливо підкреслює соціальну цінність і призначення процесуальних проваджень, а також їх індивідуальні ознаки, що властиві автономним утворенням.

Таким чином, узагальнення процесуального законодавства, що закріплює процесуальні провадження як елементи юридичного процесу, а також врахування поглядів ряду учених-процесуалістів дозволяють припустити, що процесуальне провадження об'єднує в собі три компоненти, що органічно взаємозв'язані: процесуальні правовідносини, процесуальне доказування і процесуальні акти-документи. На нашу думку, завдяки цим елементам особливо наочно простежується предметна характеристика юридичного процесу, а, отже, і все різноманіття його різновидів. В найбільшій мірі предметність процесу виражається в процесуальних правовідносинах, що характеризуються специфічністю складу суб'єктів, юридичного змісту, об'єкту і юридичних фактів. Саме особливості цих частин в сукупності складають так зване обличчя того або іншого процесуального провадження.

Іншими словами, процесуальне провадження – це системне утворення, комплекс взаємозв'язаних і взаємообумовлених процесуальних дій, які: по-перше, утворюють певну сукупність процесуальних відносин, відмінних предметною характеристикою і зв'язаністю з відповідними матеріальними правовідносинами; по-друге, викликають потреби встановлення, доведення, а також обґрунтування всіх обставин даної справи; по-третє, обумовлюють необхідність закріплення, офіційного оформлення отриманих процесуальних результатів у відповідних актах і документах.

В той же час, звернувшись до сучасної учбової і наукової літератури по цивільному процесу, можна побачити, що єдиних підходів у визначенні поняття і кількості видів цивільного судочинства немає.

Для формулювання визначення поняття виду цивільного судочинства необхідно, на нашу думку, узяти за основу, по-перше, загальне визначення цивільного судочинства і, по-друге, виявити основні особливості справ, що розглядаються в кожному з видів судочинства, і тим самим встановити критерії розмежування цивільного судочинства на види.

Вперше питання про поняття виду цивільного судочинства було поставлено Д.М. Чечотом, який, досліджуючи дану проблему, прийшов до висновку про те, що вид цивільного судочинства – це порядок розгляду передбачених в законі і об'єднаних в певні групи цивільних справ в суді першої інстанції, що обумовлений матеріально-правовою природою справ, які входять до групи, і що характеризується самостійними засобами захисту прав і інтересів, а також витікаючими з цього особливостями судової процедури [10].

У визначенні правильно указується на те, що з'єднання справ в певні групи, тобто розподіл цивільного судочинства на види, обумовлено матеріально-правовою природою справ і витікаючими з цього процедурними особливостями їх розгляду. Проте дане визначення сформульовано таким чином, що ускладнює проведення чіткої грані між видом цивільного судочинства і окремими категоріями справ позовного провадження.

М.К. Треушников розуміє цивільне судочинство як порядок провадження по цивільних справах, що визначається нормами цивільного процесуального права [11]. Отже, вид цивільного судочинства – це теж в першу чергу порядок провадження, але тільки відносно певної частини, тобто певної сукупності цивільних справ. Подібного розуміння виду цивільного судочинства дотримуються майже всі вчені, що займалися даною проблемою, лише з тією відмінністю, що пропонуються різні критерії для відособлення того або іншого порядку провадження.

Так, Н.А.Громошина, визначаючи види цивільного судочинства, указує як критерій розрізнення не матеріально-правові особливості справ, а мету і задачі правосуддя [12]. Відносно наказного провадження Н.А.Громошина відзначає, що воно скоріше є спрощеною процедурою як альтернативу цивільному судочинству, але не як вид цивільного судочинства [13].

Л.Ф. Лесніцкая додає до законодавчо встановлених видів проваджень провадження по виконанню судових рішень [14].

М.К. Треушников виділяє позовне провадження і непозовні види судочинства [15].

В одному з навчальних посібників також указується на всі, що перераховані, види провадження, без їх розподілу на позовний і непозовні, але з додаванням ще одного виду – провадження, що пов'язане з виконанням постанов суду і інших органів [16].

Короткий огляд літератури в сукупності з аналізом структури ЦПК України дозволяє зробити наступні висновки:

1) в процесуальному законодавстві чітко сформульовано три види цивільного судочинства: позовне, особливе і наказне (ч.3 ст.15 ЦПК України);

2) розширилася компетенція судів загальної юрисдикції за рахунок нових категорій справ, порядок розгляду яких дозволяє говорити про існування нових видів проваджень;

3) сучасний стан норм про виконавче провадження привів до розуміння його не як завершальної стадії цивільного процесу, а як виду цивільного судочинства [17];

4) в теорії не існує єдиних підходів у визначенні критеріїв для розділення судочинства на види.

При такому стані речей стає очевидним, що назріла необхідність у внесенні визначеності з питання про види сучасного цивільного судочинства.

З нашої точки зору, розділення видів судочинства не може бути проведене на підставі одного єдиного критерію. На відміну від простого розділення, який полягає у виділенні родового поняття і його видів, класифікація є «системою супідрядних понять (класів об'єктів, явищ), що складена на основі обліку загальних ознак об'єктів і закономірних зв'язків між ними» [18]. Іншими словами, за допомогою класифікації поділ об'єктів може проводитися багатоступінчато з використанням різних критеріїв. Саме такий підхід дозволить орієнтуватися в різноманітті видів судочинства і отримати знання про них.

Перш ніж звернутися до побудови класифікації, потрібно уточнити об'єм об'єктів, що входять до цієї класифікації. В нашому випадку об'єктами є види судочинства. Їх кількість не може бути правильно визначена без звернення до поняття виду судочинства.

Питання про можливість розділення цивільного судочинства на види і про поняття виду обговорювалися в теорії цивільного процесуального права протягом багатьох років [19]. Загальним результатом теоретичних розробок і сучасного стану процесуального законодавства є визнання поділу цивільного судочинства на види як об'єктивної реальності. При цьому можна вважати загальноновизнаним, що родовим поняттям при такому розділенні виступає цивільне судочинство.

Питання про критерії поділення цивільного судочинства на види є досить спірним.

Поширена думка про те, що такими критеріями служать особливості матеріальних правовідносин і обумовлені ними процесуальні особливості судового розгляду цих справ [20].

И.А. Жеруоліс вважає, що характер матеріальних правовідносин не може служити критерієм розділення цивільного судочинства на види, що такими критеріями є: безперечність предмету судової діяльності, або об'єктивна неможливість здійснення неоспорюваного права, або безперечна одностороння процесуальна форма [21].

А.В. Юдін, узагальнюючи існуючі точки зору про критерії розділення традиційних проваджень на види, указує, що такими є спірність або безперечність права, матеріально-правові особливості справ, мета і метод виконання задач по захисту

суб'єктивних прав і інтересів, що охороняються законом, об'єктивна неможливість здійснення неоспорюваного права [22].

Г.Л. Осокіна указує, що матеріально-правовий характер юридичних справ, що визначає процесуальні особливості (специфіку) в порядку їх розгляду, виявляється в двох об'єктивних ознаках (або критеріях): в структурі правових зв'язків суб'єктів регулятивних (матеріальних) правовідносин, яка може бути горизонтальною (відносини юридичної рівності і автономії його суб'єктів) або вертикальною (владно-правовий характер публічного правовідношення); і в наявності або відсутності у справі спору про суб'єктивне право (законному інтересі) [23].

Не всі вказані обставини можуть, на нашу думку, бути критеріями поділення цивільного судочинства на види із наступних причин:

1) безперечність предмету судової діяльності може характеризувати як справи окремого провадження, так і справи позовного провадження. Наприклад, справи про розірвання шлюбу можуть розглядаються судами і за відсутності спору про право між подружжям, якщо у них є неповнолітні діти. Спорів про право в цих справах немає, але вони розглядаються в порядку позовного провадження;

2) не може бути критерієм розділення цивільного судочинства на види об'єктивна неможливість здійснення неоспорюваного права. Як наголошувалося, наявність неповнолітніх дітей об'єктивно не дає можливості здійснити безперечне право на розлучення. Така ж неможливість здійснення безперечного права є і по деяких позовах про визнання. Наприклад, зацікавлена особа пред'являє позов про визнання права приватної власності на частину домоволодіння, тоді як інші власники не сперечаються за це право, але реалізувати його зацікавлена особа не може, оскільки у нього немає документів, що підтверджують дане право. Проте така неможливість здійснення права є і у справах окремого провадження, де суд повинен встановити факти, що лежать в основі права і надають можливості його реалізації [24]. Таким чином, вказана обставина не дає можливості відмежувати справи окремого провадження від справ позовного провадження, а отже, не може служити критерієм розділення цивільного судочинства на види;

3) не може бути таким критерієм і безперечна процесуальна форма, оскільки вона допомагає відрізнити тільки окреме провадження від інших проваджень, в яких розглядаються спори про право, а вони розглядаються, як відомо, і в порядку позовного провадження.

Виділимо основні критерії, що дозволяють провести класифікацію видів цивільного судочинства.

По-перше, першопричиною або джерелом розділення видів цивільного судочинства слід визнати матеріально-правову природу справ, тобто предмет судового захисту. Так, для традиційних видів судочинства, матеріально-правова природа справ включає наявність спору про право цивільне (в позовному провадженні), або його відсутність в окремому провадженні, або очевидність заборгованості перед кредитором в наказному провадженні. Даний узагальнений критерій підтверджує співвідношення, що склалося, між матеріальним і процесуальним правом. Ще

Ю.С. Гамбаров писав, що цивільний процес «є не що інше, як форма судового здійснення норм матеріального цивільного права... сутність цивільного процесу полягає в тому, що він формалізує і робить цим незаперечними різні конкретні права» [25]. На визначаюче значення взаємозв'язку процесу з матеріальним правом, на службовий характер процесуального права по відношенню до матеріального права неодноразово указувалося і в радянській процесуальній літературі [26].

Як наслідок матеріально-правової природи справ суд не може працювати однаково, використовуючи одні і ті ж самі правові засоби при розгляді різних по своїй суті справ.

Виходячи з матеріально-правової природи справ природним чином витікає подальше традиційне розділення видів на позовне провадження і неპозовні провадження. Таке розмежування є необхідним з метою виявлення відмінних рис позовного провадження, вивчення його правил, оскільки вони як і раніше залишаються загальними для всіх інших видів судочинства.

По-друге, відзначимо, для того, щоб об'єкт, що охоплюваний родовим поняттям, міг вважатися видом судочинства, він повинен мати таку загальну ознаку, як наявність певного процесуального порядку [27]. Порядок можна визначити як встановлену законом певну послідовність процесуальних дій по розгляду судом першої інстанції тієї або іншої сукупності цивільних справ. Така послідовність полягає в поетапному здійсненні процесуальних дій, починаючи від порушення справи і завершуючи винесенням заключного судового акту.

Безумовно, що ознака порядку притаманна всім традиційним видам провадження – позовному, окремому і наказному провадженню. Так, наказне провадження являє собою єдиний вид провадження, в якому відсутні основні стадії цивільного процесу – тут немає судового розгляду і, відповідно, підготовки справи до судового розгляду. Судове рішення у справах наказного порядку не виноситься, його замінює судовий наказ – постанова судді, що виноситься на підставі заяви стягувача про стягнення грошових коштів або про витребування рухомого майна від боржника по вимогах, вказаних в ст. 96 ЦПК України.

До впровадження інституту наказного провадження з властивими йому особливостями існувала єдина процедура розгляду справ, а саме: подання заяви – порушення цивільної справи в суді, підготовка справи до розгляду, судовий розгляд, який закінчувався постановою та проголошенням рішення суду, виконання судового рішення. В українському законодавстві ці положення регламентовані лише відповідними главами, що належать до позовного провадження. Але за новим ЦПК передбачені нові стадії цивільного процесу, а саме: 1) пред'явлення заяви до суду (ст.118 ЦПК); 2) відкриття провадження у справі (ст.121 ЦПК); 3) провадження у справі до судового розгляду (розділ 3 ЦПК), яку має дві підстадії, а саме: попереднє судове засідання (ст.130 ЦПК); підготовка справи до судового розгляду (ч.6 ст.130 ЦПК); 4) судовий розгляд (розділ 4 ЦПК), який закінчується підстадією – постанова та проголошення судового рішення; 5) звернення судового рішення до виконання.

Виходячи з аналізу стадійності, яка передбачена в новому ЦПК України, слід сказати, що правила позовного провадження по суті є загальними правилами цивільного судочинства: інші види судочинства можна представити як сукупність вилучень (виключень) з правил позовного провадження. Позовне провадження зараз має два різновиди: повний судовий розгляд в судовому засіданні і спрощене – заочне провадження.

В порядку окремого провадження розглядаються тільки такі цивільні справи, в яких немає спору про право. Як наслідок цього, в окремому провадженні немає сторін, що сперечаються. Склад осіб, що беруть участь в справах окремого провадження, представлений заявниками і зацікавленими особами. Окреме провадження порушується не позовом, а заявою.

По-третє, як процесуальний критерій можна виділити мету і задачі цивільного судочинства. Його варто застосовувати не для обґрунтування розділення єдиного судочинства на види, а для розробки, виявлення і розуміння спеціальних правил відносно того або іншого виду судочинства, а також для правильного віднесення тієї або іншої категорії цивільних справ до вже наявного виду.

Так, на думку Н.А. Громошиной, відповідно до даного критерію позовне провадження служить досягненню головної мети правосуддя – захисту прав, свобод і інтересів, що охороняються законом, шляхом вирішення спорів про право. В окремому провадженні за відсутності спору про право, але внаслідок особливої значущості інтересів, що охороняються законом, відбувається заміщення судовою діяльністю окремих функцій інших державних органів виконавчої влади [28].

Наказне провадження, як і позовне, покликане вирішити правовий конфлікт, спір, що виникає між сторонами матеріального правовідношення. Але на відміну від позовного провадження, наказне провадження покликане вирішити такий конфлікт в спрощеній формі – з метою процесуальної економії і прискорення реального захисту суб'єктивних прав учасників матеріальних правовідносин шляхом надання правоспроможній стороні від судової влади права на примусове стягнення з відповідача його боргу або на примусову передачу майна за допомогою державної системи виконавчого провадження [29].

Отже, вказані критерії (матеріально-правового і процесуального характеру) не виключають один одного. Навпаки, вони повинні знаходитися в повній відповідності. Є ефективним таке судочинство, мета і задачі якого відповідають матеріально-правовій природі даних справ. Тільки у такому разі можна говорити про встановлення оптимальної цивільної процесуальної форми для будь-якого виду судочинства.

Саме вид цивільного судочинства визначає найменування осіб, що беруть участь в справі, і їх правове положення, специфіку збудження судочинства, можливість використовування окремих засобів захисту, терміни розгляду справ, розподіл обов'язків по доказуванню, особливості винесення і виконання підсумкового судового акту.

На нашу думку, законодавчо закріплений в ЦПК України перелік видів цивільного судочинства не є винятковим. Слід погодитися з тим, що правила розгляду окремих категорій справ мають «істотний ступінь цілісності, внутрішньої єдності, що дозволило відособити їх від інших категорій справ» [30], а отже, визначити дані категорії як вид судочинства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – С.369-370.
2. См.:Сахаров П.Д. Землеустроительный процесс в СССР. – М., 1968. – С.17; Салищева Н.Г. Гражданин и административная юрисдикция в СССР. – М., 1970. – С.29.
3. Юридическая процессуальная форма: теория и практика / Под общей редакцией П.Е.Недбайло и В.М.Горшенева. – М.,1976. – С.149.
4. Юсупов В.А. Правоприменительная деятельность органов управления. – М., 1979. – С.34.
5. Теория юридического процесса/ Под общей редакцией проф. В.М.Горшенева. – Харьков: «Вища школа», 1985. – С.89.
6. Сахаров П.Д. Землеустроительный процесс в СССР. – М., 1964. – С.15.
7. Юридическая процессуальная форма: теория и практика / под общей редакцией П.Е.Недбайло и В.М.Горшенева. – М.,1976. – С.151-152.
8. Гукасян Р.Е. Соотношение материального и процессуального права – важная проблема юридической науки на современном этапе / Вопросы развития и защиты прав граждан. – Калинин, 1977. – С.13.
9. Шергин А.П. Административная юрисдикция. – М., 1977. – С.92-103.
10. Чечот Д.М. Проблема защиты судебных прав и интересов в порядке неисковых производств советского гражданского процесса: Автореф.дис. ... докт.юрид.наук. – Ленинград, 1969. – С.18.
11. Гражданский процесс: Учебник / Под ред. М.К.Треушников. – М., 2003. – С.25.
12. Громошина Н.А. К вопросу о видах гражданского судопроизводства // Защита прав и законных интересов граждан и организаций: Матер. Междунар. науч.-практ. конф. – Сочи, 2002. – С. 26-27.
13. Громошина Н.А. Указ.соч. – С.28-29.
14. Лесницкая Л.Ф. Совершенствование гражданского процессуального законодательства // Судебная реформа в России: проблемы совершенствования процессуального законодательства: Матер. науч.-практ. конф. Москва, 28 мая 2001 г. – М., 2001. – С.79.
15. Гражданский процесс: Учебник / Под ред. М.К.Треушников. – М., 2003. – С.31-32.
16. См.: Лебедев М.Ю., Чепцов Д.Е., Францифоров А.Ю. Гражданский процесс: Краткий курс лекций. – М., 2003. – С.14-15.
17. Носырева Е.И. Виды современного гражданского судопроизводства и их классификация / Заметки о современном гражданском и арбитражном процессуальном праве/ Под ред.М.К.Треушников. – М.: ОАО «Издательский дом «Городец», 2004. – С.90.
18. Современный словарь иностранных слов. – М., 1993. – С.281.
19. См.: Добровольский А.А., Иванов С.А. Основные проблемы исковой формы защиты права. – М., 1979. – С.134-156; Хутыз М.Х. К вопросу о порядке защиты конституционных прав граждан // Хутыз М.Х. Научное наследие / Сб. науч. тр. – Краснодар, 2003. – С.56-66; Курс советского гражданского процессуального права / Под ред. А.А.Мельникова. Т.1. – М., 1981. – С.121-127.
20. См.: Мельников А.А. Особое производство в советском гражданском процессе. – М.: Наука, 1964. – С.6; Юридическая процессуальная форма: Теория и практика. – М.: Юрид.лит., 1976. – С.197.
21. Жеруолис И.А. Сущность советского гражданского процесса. – Вильнюс: Минтис, 1969. – С.179-183.
22. Юдин А.В. Виды судопроизводства в арбитражном процессе. – Самара, 2002. – С.13.
23. Осокина Г.Л. Гражданский процесс. Общая часть. – М.: Юрист, 2003. – С.83-86.
24. Курс советского гражданского процессуального права. Т.1. Теоретические основы правосудия по гражданским делам. – М.: Издательство «Наука», 1981. – С.126.

25. Цит. по: Хрестоматия по гражданскому процессу // Под ред. М.К.Треушников. – М., 1996. – С.10
26. Усталова А.В. Гражданско-правовая мера борьбы с пьянством. – Воронеж, 1982.- С.16.
27. По мнению О.В.Исаенковой критерием деления судебного порядка рассмотрения гражданских дел на виды производится в зависимости от способа защиты (Исаенкова О.В. Виды гражданского судопроизводства по новому ГПК РФ / Современная доктрина гражданского, арбитражного процесса и исполнительного производства: теория и практика. – Краснодар-СПб.: Издательство Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – С.282.)
28. Громошина Н.А. Указ.соч. – С.27.
29. Черемин М.А. Приказное производство в российском гражданском процессе. – М.: ООО «Городец-издат», 2001. – С.67.
30. Ярков В.В. Арбитражный процессуальный кодекс России 2002 года: основные новеллы // Бизнес, менеджмент и право. – 2002. – №1. – С.28-29.

УДК 347.214.2

К.М. Лаврова

СТВОРЕННЯ НЕРУХОМОГО МАЙНА – КЛАСИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОВІДНОСИН

Комерційна діяльність, яка спрямована на облаштування і розвиток морських портів і портових міст, має глибоке історичне коріння. Ще в стародавньому світі в міру того, як розвивалася торгівля й будувалися нові порти, влада дедалі більше піклувалася про створення зручних приміщень для іноземних гостей – купців, прочан і навіть допитливих мандрівників-туристів. Добре усвідомлюючи, яке значення мав відповідний благоустрій портів не тільки для зручності приїжджих, але й для зростання державних доходів, Ксенофонт пише: “Коли складеться капітал, то добре й корисно побудувати для судногосподарів біля пристаней міські готелі... а для купців – відповідні місця для купівлі й продажу, для прямуючих до міста – такі самі готелі в місті. А якби влаштувати приміщення й крамниці й для дрібних торговців – у Пирею й у самому місті, це доставило б місту й прикрасу, і великі доходи...” [10]. Не дивно, що постійна модернізація нерухомості в інфраструктурі портів є одним із головних завдань сучасних муніципальних і державних органів влади, однак практично недосяжною метою для підприємницьких структур. Процес створення сприятливого інвестиційного клімату в портах стикається насамперед із проблемами власності на новостворювані об'єкти нерухомості. У своєму недавньому виступі в м. Миколаєві міністр транспорту й зв'язку Віктор Бондар відзначив, що “інвестор не бажає здійснювати великі інвестиції в інфраструктуру, що не є його власністю, а порт, у свою чергу, прагне відібрати в нього якнайбільше прибутку. Цю тенденцію необхідно міняти, оскільки вона не забезпечує належного розвитку портів. Залучення приватного капіталу в порти – це нормальна світова практика. Україна повинна користуватися досвідом, який довів свою ефективність”. Важко не погодитися з міністром, однак приватний капітал вимагає